

Muhulane

Nr 12 (313)

Jõulukuu 2015

Muhu leht

Hellamaa külakeskuses peeti mõttetalguid

Reedel, 27. novembril toimusid Hellamaa külakeskuses Muhu mõttetalgud, kus arutati ühiselt Muhu nn avaliku ruumi arendamise, sealhulgas lähiaastatel Muhus kavandavate planeeringute üle, aga pandi kirja ka mõtted ja unistused, milline võiks olla Muhu 25 aasta pärast. Mõttetalgutel osales 26 inimest.

Mõttetalgud avas tervitussonadega vallavanem **Raido Liitmäe**, kes kinnitas, et Muhu vald soovib jätkata iseseisva omavalitsusena. Soovi toetab asjaolu, et valitsus on haldusreformi elluviimisel ühe kriteeriumina erandi tegemiseks heaks kiitnud mereliste saarvaldade (Muhu, Kihnu, Ruhnu, Vormsi) erandi. See ei rakendu küll automaatselt, vaid erandi vajadust tuleb põhjendada ja selgitada, kuidas ühinemata jättes on võimalik tagada kohalike teenuste kvaliteet ja mitmekesisus, aga kindlasti esitatakse Muhu Vallavalitsuse ja Vallavolikogu poolt vastav taotlus Vabariigi Valitsusele. Järg lk 3.

Muhu uudised Vikerraadio eetris 9.12 ja 30.12. Algusaeg 17.05. Saated on ka järelkuulataavad vikerraadio.err.ee/1/jareлкуulamine.

ISSN 1736-289X

Foto: Kalmer Saar.

Armsad muhulased !

Käes on 2015. a viimane kuu – jõulukuu. Muhu vallas ja Muhu saarel on olnud tegus aasta ja oli ka meie koduvalla taasloomise 25. sünnipäev. Traditsiooniliselt me teeme põhjalikumad kokkuvõtted möödunud aastast ning täname ja tunnustame oma tublisid inimesi ning ettevõtjaid EV aastapäeval veebruarikuus. Üks on kindel: selle aasta Tegija Muhus on muhulane ise - kõik need, kes me siin saarel toimetame eesmärgiga, et meie kodusaarel oleks hea kasvada meie lastel ja noortel, et emadel-isadel oleks piisavalt tööd, et vanaemadel-vanaisadel oleks rahulik ja muretu vanaduspõlv.

On ääretult meeldiv tunda, kui palju muhulane hoiab oma kodukohta
Loe edasi lk 2.

Lahe koolipäev

Muhu Noortekeskus käis kuueaastaste noortekonverentsil „Lahe koolipäev“. Sünnimälestuseks aset 19. novembril Tallinnas Nordea Kontserdimajas. Selle aasta teemaks oli: „Minu elu pöördepunktid“.

Muhu noortekeskuse esindus konverentsil oli 5liikmeline. Alljärgnevalt mõned mõtted ja emotsioonid osalejailt:

Ivar Äkke: „Läheksin teinekordki. Meelde jäi Mart Müürisepp – päeva parim osa minu arvates. Jaan Aru uurimisobjektiks on aju – viskas nalja, rääkis teemast – aju-uuringutest – väga huvitavalt.“

Markus Andero Grubnik: „Kõige rohkem meeldis Mart Müürisepp – tegi ägedalt kõike, pani terve saali naerma, oli väga huvitav. Sergei Drõgin oli tore. Ta oskas visata nalja ja mulle jäi meelde tema mõte, et vangid, kes vangis on, ei ole halvad, nad lihtsalt tegid millalgi vale otsuse. Ka teised esinejad olid väga toredad; õppisin palju asju ja sain uusi nippe.“ Järg lk 4.

Muusika-aasta sügis Liiva Raamatukogus

Raamatukogus on muusika-aasta puhul üles seatud näitus „Muusikast ja muusikutest“; näitus hõlmab üle poolesaja teose. Esindatud on heliloojaid, pianiste, lauljaid, dirigente, muusikapedagooge ja -teadlasi, aga ka neid, keda muusika on inspireerinud - luuletajaid ja prosaiste, kunstnikke jt muusikahuvilisi.

Oktoobrikuus raamatukogupäevade raames olid meil külas Muhu Lasteaia lapsed. 22. oktoobril lugesin lasteaia keskmisele rühmale ette Heljo Männi raamatu „Pidu vihma ajal“ vastilmunud

kordustrukist lõbusa luuletuse mänguloomade orkestrist.

23. oktoobril kogunesid lasteaia vanema rühma lapsed muusikanäituse juurde, et vaadata muusikateemalisi teoseid ja kuulata valitud palu raamatuist.

Rääkis lastele, et muusika on avar mõiste – nootidesse kätkevad helikunsti kõrval tajume loodushääle – linnulaulu, tuule ja vee rütme, musikaalne on ka armsas emakeeles hästiõeldud sõna.

Näituse põhjal vestsin lähemalt helilooja Arvo Pärdist ja tema lapsepõlv aastatest Rakveres,

vaatasime pilte heliloojast ja talles kodulinna püstitatud ausambast. Mõne sõna teadsin öelda ka asja välja antud A. Pärdi lastelauludeplaadist „Lapsepõlvlood“.

Lehitsesime raamatut „Meie elu: Eesti laulupidu“ ja teisi, mis sel teemal kirjutatud; lugesin raamatust „Lõbusaid lugusid Eesti muusikutest“ ette mõne mälestusküllu Gustav Ernesaksa ja Juhan Smuuli sõbralikust vastastikusest aasimisest ja sellest, miks Smuul Ernesaksa poja Oti laulu sisse pani.

Järg lk 6.

Katre Vahteri ja Tarvo Tarse perre sündis 1. novembril tütar **Nataly** Tavis.

Tunnustusi

Mõlemad maakonnalehed kajastasid 28. novembril vabaühenduste ja kohaliku elu edendajate tunnustamist Kõljala seltsimajas. Kena kodanikuühenduse tiitli vääriliseks arvati MTÜ Põide Spordiselts ja Muhu Pärandikool. Arenduskeskuse tänukirja meeldi ja eduka koostöö eest said teiste hulgas MTÜ Muhu InSea ja Muhu vallavalitsus.

Volikogu 18. novembri istungi päevakorrast

- Muhu valla 2. lisaelarve vastuvõtmine (sihtotstarbeliste vahendite ja eelarve ülelaekumiste arvelt),
 - Jäärmehooldusekirja muutmine, 1. lugemine ja jäätmekava 2016-20 tutvustus,
 - Koguva Kunstitali ostmise (muuseumile, näituste, kontsertide jm korraldamiseks),
 - Vallavara võõrandamine enampakkumise korras (Hellamaa k, Metsaserva kinnistu),
 - Muhu Muuseumi arengukava kinnitamine,
 - Nõusoleku andmine veeerikasutuseks (Hellamaa reoveepuhasti asub Muhu valla kuuluvale Tellise kinnistul),
 - Volituste andmine vallavalitsusele,
 - Puiduhakkuri soetamine Muhu valla kommunaalametile,
 - Valla üldplaneeringu kehtivuse pikendamine (kuni uue üldplaneeringu kehtestamiseni),
 - Informatsioonid.
- Järgmine volikogu istung toimub **16. detsembril**.

Valla kodulehel

www.muhu.ee on tutvumiseks väljas „Muhu valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2015-2026“.

Armsad muhulased !

Algus lk 1.

ja oma valda: kõik see, kuidas meie inimesed aitasid ette valmistada valla sünnipäevapidu, justkui oleks tegu iseenda sünnipäevaga, ning see, kuidas muhulane on seisnud ja seisab oma valla eest. Aitäh teile, ja justkui kingituseks või lootusekiireks on kavandatava haldusreformi kavasse sisse kirjutatud klausel, et merelised saarvallad, sh Muhu, võivad saada võimaluse säilitada iseseisva valla staatuse. Küllap siin on abi olnud nii valla poolt väljasaadetud selgitustest ja kirjadest, aga muhulaste eest on seisnud ka mitmed meie head sõbrad, kes on Muhu elu-oluga tuttavad ja hindavad meie kodukohta. Kõige suurema tõenduse selle kohta, et me saame iseseisvalt hakkama, on andnud siiski meie inimene ise oma visa tööga, oma kodukohast ja kogukonnast lähtuva eneseteadvuse ja patriotismiga, oma kireva kultuuri-loodga.

Igal aastal on oma osa Muhu ajaloos. Nagu mainitud, oli 2015. a Muhus tõepoolest erakordselt toimekas ja kiire aasta, mis andis samas lisaks materiaalselt loodule erakordselt palju meie hinge, südamele ja emotsioonidele.

Oli jälle suurte ehituste aasta. Valmis sai meie uus noortekeskus ning Liiva-Piiri kergliiklustee. Riigipoolse investeeringuna rekonstrueeriti Liiva küla läbiv riigimaantee koos valgustusega ja tulemusena võib meie keskus juba auga kanda nime „Liiva linn“. Kui lisame veel sinna juurde Hellamaa-Nõmmküla riigitee tolmuva kätte alla viimisega alustamine, Rootsivere küla vahelise teelõigu viimine tolmuva kätte alla ning lasteaias ja spordihalli vahelise parkla lõplik väljaehitamine, võib öelda, et oli ka teetööde aasta ja loodetavasti saab see ilusa järje 2016. aastal.

Agaralt toimetavad meie ettevõtjad ning igal aastal saab rõõmustada selle üle, et nõ vanad tegijad tegutsevad stabiilselt ja jälle on alustanud uusi tegijaid: sel aastal näiteks kohvik „Koek ja Moes“, OÜ Mohn pruulikoda Liival jne.

Muhu nime ja tuntust aitavad tõsta Muhu Pagarid OÜ ettevõtmised Tallinnas ja Tartus, Pädaste Mõis ja Alexandri restoran, Muhu Veinitalu ja nende poolt Tallinnas avatud restoran

Magus Auk ning kindlasti peale meie kultuuriloo edasikandmisele on ju ka käsitöö tegemine üks ettevõtlusvorm, mis tutvustab Muhumaad. Lisaks pälvis Muhu tulevikumuusika festival „Juu Jääb“ Euroopa festivalide kvaliteedimärgi.

Ma ei tea, kas mõnel kogukonnal või maaomavalitsusel on veel nii hea võimalus tutvustada ja reklaamida meedias oma inimesi ning ettevõtmisi – meil on! Juba mitmeid aastaid on meil oma uudised kohalikus Kadi Raadios ja alates sellest sügisest ka Vikerraadios. Arvan, et me ei oska seda veel täielikult hinnata ja hoomata, mida see tähendab ning mis võimalusi see meile annab!

2015. aastal said maavalitsuse teeneteplaadi meie staažikad pedagoogid Senta Room ja Vello Tikerpalu ning Valgetähe V klassi teeneteristi pälvis Memento eestvedaja Rein Väli.

Juba traditsiooniliselt olid tublid meie õppurid – esikohti nopiti maakondlikel emakeele, matemaatika ja inimeseõpetuse olümpiaadidel ning eriti silmapaistva ja ajaloolise tulemusena saavutas Muhu kooli õpilane Kaire Looris esikoha vabariiklikul emakeeleolümpiaadil 7.-8. klasside arvestuses.

Meie kogukondlikku tugevust näitasid taas aktiivne osavõtt „Teeme Ära“ talgutest, Külasema küla poolt võidetud rahva lemmikküla tiitel maakonnas, pastoraadi katusekivide raha kogumine jne, jne.

Erilise emotsiooni andis mõeldaval aastal valla 25. sünnipäevaga seonduv. Valla poolt veelkord suur tänu kõigile korraldajatele ja üritustel osalejatele: tõesti ei osanud arvata, et nii kontserdile „Muhulastelt muhulastele“ kui ka valla sünnipäevapeole Muhu Spordihallis tuleb nii palju muhulasi ja meie sõpru!

Ise enda eest jutustab ilmavalgust näinud uus pildiraamat „Muhumaa – ühtes jalgas vana, teises uus pätt“. See on raamat meie tegemistest ja toimetamisest tänasel päeval. Nagu ka raamatu eessõnas kirjas, ilmus eelmine fotoraamat muhulaste tegemistest üle 20 a tagasi ning meie, praeguste Muhu inimeste kohus on talletada ajaloo tarbeks täna Muhu elu. Sama eesmärki täida-

vad kindlasti ka fotod Muhu külade pildialbumites – nende tõelist väärtust mõistame meie või meie järeltulijad tõenäoliselt alles hiljem.

Päris aasta lõpus ilmus Ingre Raidjõe poolt ettevõetuna raamat „Meie maitsev Muhu“, mis lisaks põnevatele toiduretseptidele pakub imekauneid kaadreid Muhust ja muhulastest.

Ilusa faktina hääletasid Delfi rahvaküsitlusel muhulased ja Muhusse kiindunud inimesed Muhu valla mõnusamaks omavalitsuseks, kus elada. Jah, õnneks raha ja kuivad numbrid kulutabelites ei määra ilmas veel kõike! Eelpool toodu ei anna meile ju tõesti materiaalselt midagi, aga meeldiv fakt ikkagi.

Head muhulased! Ma tean ja tunnen, et järgmine aasta tuleb meil taas töine ja kiire, aga ega teisiti ilmselt siin kivisel pinnal hakkama saagi ja ega ole muhulastele ka omane. Ma soovin, et kogu selles rütis oleks meil siiski mahti ka korra kiirus maha võtta ja leida aega oma-tele ja sõpradele!

Advendiaeg on ootuse aeg. Kindlasti on selles ka pisut nukurust, aga eelkõige on see siiski uue ootus ja lootus. Ootus paneb meid ju alati mõtlema sellele, kuidas teha ja olla nii, et edaspidi oleks veelgi parem ning seda me ju kõik järgnevalt aastalt loodame.

Teisalt on advendiaeg ja aastalõpp ka kiire aeg, sest meil kõigil on veel midagi teha ja midagi just veel sel aastal lõpetada ning pidada aastalõpupidusid. Soovin, et need peod ja kokusaamised ei oleks kohustus, vaid see oleks võimalus olla koos oma kodusega, sõpradega, töökaaslastega ning lihtsalt olla ning tänada üksteist, et me oleme olemas – elu on habras! Siinkohal sügav kaastunne kõigile Muhu peredele, kes kaotasid sel aastal oma lähedase.

Tegelikult on jõulu aeg meie põhjamaalastele suur kingitus – vähemalt siis me oskame pisutki puhata!

Rahulikke jõule ja meeleolukat aastavahetust! Toimekat uut aastat ja jaksu oma kodu, oma küla, oma Muhumaa hoidmisel!

Raido Liitmäe
vallavanem

Hellamaa külakeskuses peeti mõttetalguid

Algus lk 1.

Vallavanem tõi välja, et viimane suurem arutelu Muhu avaliku ruumi osas toimus 2013/2014. aastal valla uue arengukava koostamise raames. Avalik ruum on igapäevasele piiranguteta kasutatav ruum, ala või piirkond, näiteks teed, tänavad, avalikud parklad, pargid, bussipeatused jms. Viimastel aastatel on enam tähelepanu pööratud nn pool-avaliku ruumi arendamisele (nt hooldekodu, noortekeskus, kool, lasteaiad jne) ja nüüd võiks käes olla aeg arutleda Muhu avaliku ruumi arengu teemadel.

Järgnevalt sai sõna valla maa- ja planeeringunõunik **Pille Tamm**, kes andis ülevaate, milline on planeeringute koostamise protsess ja kulg ning kuidas saavad kodanikud planeerimisprotsessis osaleda. Edasi leidsid tutvustamist juba algatatud ja veel kavandamisel avaliku ruumi planeeringud.

Järgmisel aastal on plaanis algatada Muhu valla uue üldplaneeringu koostamine.

Möödunud paari aasta jooksul on Liival ettevõtlus märkimisväärselt elavnenud, mistõttu on aeg tõsisemalt tegeleda Liiva keskuse väljaarendamisega. Olulisemad küsimused, mida planeeringuga soovitakse lahendada, on liikluse varasem põhi- maanteelt kõrvale suunamine ja keskusele vaadete avamine, täiendava parkla rajamine, turuplatsi ja puhkeala väljaarendamine jne.

Liiva Hariduse maaüksuse detailplaneering on algatatud 2013. aastal, eesmärgiks õppe-, spordi- ja virgestusala väljaarendamine. Kavandatud on staadioni, tribüüni ja valgustatud tervise-/suusaraja rajamine, samuti ujula ehitamine. Hariduse maaüksusel paikneb ka Liiva (Muhu pastoraadi) park, millele Koppel Koppel Arhitektid OÜ koostas 2015. a maastikukujunduse põhiprojekt ja hoolduskava. Koostatud hoolduskava alusel on võimalik hakata parki korrastama.

Koostamisel on 2012. a algatatud Rootsivere Vahna detailplaneering. Planeeringu eesmärgiks on puhkeala korrastamine, linnuvaatlusplatvormi paigaldamine ja ajaloolise sadama konserveerimine. Mõttetalgutel osa-

lejate poolt tehti ettepanek täiendavalt kavandada ka erinevate veesportlaskude (nt lohesurf, jääpurjetamine jne) harrastamiseks eelduste loomist.

Ettevalmistamisel on Linnuse Tammiotsa detailplaneeringu algatamine eesmärgiga taotleda munitsipaalomandisse praegu riigile kuuluv maa ning rajada ka Väina tammi äärde puhkeala, korrastada Tillu nire, rajada tuletõrje veevõtukoht.

Arendusnõunik **Annika Auväärt** tutvustas põgusalt Saare maakonna piirkonna konkurentsivõime tugevdamise tegevuskavasse arvatud maakonna maalinna võrgustiku arendamise projekti, mille eesmärgiks on üheksa maalinna külastajatele atraktiivsemaks muutmine piirkonnale iseloomuliku teemavaldkonna arendamise kaudu. Tegevuskavasse arvamise ei garanteeri projektile positiivset rahastusotsust, mistõttu pidasid mõttetalgutel osalejad oluliseks mõelda ka võimalustele, kuidas projektiväliselt maalinna külastatavust suurendada.

MTÜ Muhu Mõte esindaja **Triin Vokk** tutvustas Muhu matka- ja virgestusradade arendamise ideed. Eesmärgiks on rajada matkarajad selliselt, et oleks võimalik saarele ring peale teha. Pilootalaks on valitud Koguva ja Igaküla rada ning rada Piiri Kikust Igakülla, mis loodetakse maaomanikega kokkulepete saavutamisel teostada kõige varem 2016. aasta jooksul.

Kõige raskem kavandatava tegevuse juures on vajadus suure hulga maaomanikega lepingud sõlmida ja suure ringi kavandamisel radade hoolduse korraldamiseks ressursside leidmine.

Tutvustati ka põgusalt Muhu Mõttele laekunud Ahenda tee kava ja kutsuti üles oma mõtetest teada andma, et Muhu Mõte saaks need koondada üheks suureks terviklahenduseks. Kui on inimesi, kes tahavad või suudavad projektis kaasa lüüa, siis huvilised on samuti oodatud.

Mõttetalgutel osalejad said võimaluse ka omad ideed kirja panna, milline võiks olla elu Muhus 25 aasta pärast. Kokkuvõtte kirjapandust:

Aastal 2040:

* Muhu vald tähistab oma 50.

sünnipäeva.

* Rahvaarv on kasvanud 2500 – 3000 elanikuni, vanuseline koosseis on noorenenud.

* Saarel on piisaval hulgal elamispindu, sissekirjutamiseks on tekkinud järjekord.

* Ühendus mandriga on väga heal (püsiühenduse) tasemel.

* Üle Muhumaa on väga hea internetiühendus, jõudsalt on arenenud IT-valdkonnas tegutsev ettevõtlus, aga ka väikeettevõtlus muudes valdkondades. Noored tahavad tulla pärast hariduse omandamist tagasi Muhusse.

* Taaselavnenud on põllumajandus ja merendus, Kuivas- tust on saanud ka kaubasadam.

* Liivale on tekkinud Muhu- ja Ida-Saaremaa jaoks oluline tõmbe(teenus)keskus (lisaks olemasolevale on laienenud pakutavate meditsiiniteenuste hulk, laienenud on hooldekeskus, rajatud on veekeskus jne).

* Rajatud on kaasaegne virgestustaristu (Muhu Suur Matkar- ring, elamus- ja spordikeskus Piiri Kikus), toimub palju spordi- üritusi.

* Muhus on kultuurimaja ja aktiivne kultuurielu.

* Muhu on aastaringelt külas- tatav populaarne sihtkoht.

* Muhus on väga heade võima- lustega laagribaas lastele.

* Aastaringelt on avatud koh- vikud ja restoranid, tekkinud on kohaliku tooraine baasil tegutsev kebabirestoran.

* Muhulastel on 65 riituspaika, muinaskultuur on muhulaste ühisosa.

* 25 aastat töötanud Koguva karjäär korrastatakse – kõik Mu- hu peamised teed on saanud tolmuvaba katte.

* Korraldatud on Muhu-sisene ühistransport, arenenud on takso- teenus.

* Väina tammi avad on valmis ja laevatatavad.

* Kessega on regulaarne ühen- dus.

* Kõinastu on Muhu valla osa.

* Alvarid on taastatud, saare ühest otsast näeb teise.

* Saavutatud on energeetiline sõltumatus päikese- ja mere- energia ärakasutamisega.

* Kaitseväe kohalolek on suu- renenud.

* Vallavalitsus on sisse viinud vallaelanike sooduskaardi, mis võimaldab soodsamalt osta koha- likke kaupu ja tarbida kohalikke teenuseid.

Annika Auväärt

Saare maakonna aasta isa elab Muhus Kolmelapselise pere isa, Mu- hu valla kommunaalmeti autojuht Kallu Aarn on Saare maakonna aasta isa. Kallu on pärit Leisi vallast Pammanalt. Üle 30 aasta tagasi seadis ta koos abikaasaga elu sisse Mu- hus Hellamaa külas, viimased 20 aastat on nad elanud naise ema kodukohas Võlla külas Saadu talus. Vt lähemalt 7. novembri *Meie Maa*.

Advendiaja alguse tähistamine Muhu Põhikoolis

Sel aastal algas Muhu Põhi- koolis advendiaeg novembri- kuu viimasel päeval Muhu Katariina kirikus. Nii palju noori pole need vanad kiriku- müürid enam ammu näinud. Kohal oli terve kool ja lisaks veel mõned lapsevanemad.

Mulle avaldas muljet alg- klasside ansambel, kes lisaks laulule esitasid käsikelladega kauni loo "Kuusepuu". Oma lauluga rõõmustasid ka 5.-8. klassi tüdrukute ansambel, mudilaskoor ja õpetajate ansambel.

Laulude vahepeal rääkis koguduse hooldajaõpetaja Han- nes Nelis kirikulaste adven- diajast, jõuludest ja Jeesusest. Ma usun, et sealt leidsid kõik endale oma jõulusõnumi.

Koguduse nimel tänan kõiki, kes selle idee nii suurepäraselt ellu viisid. Loodan, et sellest saab alguse üks kena ühine traditsioon. Mul on väga hea meel, et sain sellest toredast sündmusest osa.

Hety Huum

Lapsevanem ja EELK Muhu Katariina koguduse sekretär

*Kodust väljudes ära unusta
HELKURIT !*

Muhu Muuseumist

Pime ja sombune novembrikuu oli Muhu Muuseumile ülalatuslikult külalisterohke. Tore, et Muhu Muuseumi on üles leidnud ka Saaremaa erinevad koolid, kes meil külas käisid. Novembrikuus on mitu tähtpäeva: hingedepäev, maridipäev ja kadripäev, nendel teemadel arutlesimegi, viisime läbi mitmeid mängu ja meisterdasime maske. Kohapeal käisid Tornimäe Põhikooli 1.-9. klass ja Leisi Keskikooli 1.-4. klass. Muuseumi käis ise külas Muhu Lasteaias, kus rääkisime kadripäeva kommetest.

Laupäeval, 21. novembril toimus Meelis Mereääre juhendamisel hoogne paaritunnine karmoškakoolitus algajatele. Muhu Muuseumi kontorihoone kõmises valjust muusikast. Algajad õpilased tegid märgatavaid edusamme – tunni aja pärast mängiti meloodiat juba kahel käel ehk siis osati basse juurde põmpida. Pärast kohvipausi harjutas ja mängis algajate karmoškaansambel „A–duur“ tuntud heliteost „Eit tule koju, eit tule koju...“. Iga õpilane võttis endale individuaalse kodutöö kohustuse. Karmoškaõpilased lubasid, et võimalusel nad tulevad 28. novembril Muhu Põhikooli maakondlikule rahvamuusikapäevale pealtvaatajaks, et õppida seal esinevatelt meistritelt.

Alanud on advendiaeg ja muuseum jätkuvalt külastajatele avatud. **17. detsembril** tulevad meile külla Muhu lasteaiad, selleks ajaks toome Tooma talu tuppa põhud ja kuuse. **18. detsembril** algusega **kell 18** toimub Tooma talu traditsiooniline **põhuõhtu**.

Endiselt saab tulla vaatama Muhu valla 25. aastapäevale pühendatud näitust ja muhupäraseid titimütse. Näitused on üleval Väljal kontorihoone fuajeedes T-L 10-17, 23. ja 31. detsembril on muuseum avatud 10-15.

Siret Jõelett

Muhu Muuseumi tegevusjuht
Mai Meriste pilt.

Algus lk 1.

Kaur Aaso: „Meeldis õhtujuht Toomas Laigu. Veel meeldisid Vahur ja Liina Kersna, Marina Kaljurand ja Evert Sundja.“

Noortekonverentsil esinesid Mart Müürisepp, Peeter ja Priit Rebane, Vahur ja Liina Kersna, Sergei Drõgin, Jaan Aru, Marina Kaljurand, Erika Kirpu ja Evert Sundja. Lisaks said noored vaadata toredaid esinemisi nii konverentsi ajal kui ka „vahetundides“, samuti tutvustasid konverentsil end erinevad koolid ja asutused, loomulikult said noored ka süüa ning nagu ikka valiti ka sel aastal Eestimaa Hea Eeskuju. Sel aastal läks tiitel jagamisele kahe Tartu tüdruku vahel

Lahe koolipäev

– nendeks olid Merili Ginter ja Triin Karis, kes korraldasid koolis mitmeid heategevusüritusi.

Minule olid südamelähedased Sergei Drõgini mõtted. Jagan

neist ühte: „Ära karda kedagi. Tehes head, ära oota midagi vastu ja õpi andestama inimestele nende nõrkusi!“

Arnek Grubnik

Muhu noorteka esindus.

Radaripostil külas jõustruktuuride ja kogukonna esindajad

1. detsembril külastasid Saare- ja Muhumaa jõustruktuuride ning kohaliku kogukonna esindajad

Muhus Levalõpmel asuvat Eesti õhuväe radariposti, tutvuti radariposti tööga ning arutati võimalusi edasiseks koostööks.

„Külaskäigu eesmärgiks oli tutvustada maakonna jõustruktuuride ning kohaliku kogukonna esindajatele radariposti tööd,“ rääkis Kaitseliidu Saaremaa maleva pealik kapten Margo Sai. „Rääkisime sellest, kuidas radariposti võimalusi kasutada vajadusel kriisiolukordade lahendamisel ja kuidas edaspidi vastastikku kasulikku koostööd siin saartel teha. Tahe selleks on nii siinse kogukonna kui ka Õhuseiredivisjoni poolt olemas.“

„Õhuvägi on oma arengus jõudnud sinnamaale, kus saame küsida, mida meie saame kohali-

ku kogukonna toetuseks ära teha,“ rääkis külastajaid vastu võtnud Õhuseiredivisjoni ülem major Hardi Lämmergus.

Radariposti külastasid Politseija Piirivalveamet, Päästeamet, Kaitseliidu, Muhu vallavalitsuse ja kohalike külade võtmeisikud.

2013. a avatud Muhu radaripost annab tööd ligi 20 kohalikule elanikule nii vahetult kui ka kaudselt. Radariposti südameks on Prantsusmaal valminud Thales Raytheon Systemsi keskmaaradar Ground Master 403, mille seireulatus on kauguses 470 kilomeetrit ning kõrguses 30 kilomeetrit. Radarisüsteem asetseb rahuajal 23 meetri kõrgusel, mida katab radoom ehk radarikuppel.

Helkurimoe show

ja see oli tore.“

Markus Andero Grubnik: „Tuli viperusi ka ette, aga midagi ületamatut ei olnud.“

Kaur Aaso: „Parem kui eelmise aasta, aga järgmine aasta saab veel paremini teha!“

Mõned mõtted Maanteeameti esindaja Solveig Edasilt: „Läbi aastate on toimunud väga suur areng nii osalejate kui ka kollektioonide osas. Selle aasta esitlus võttis sõna otseses mõttes sõnakuks. Nii palju toredaid ja innustunud noori, nii palju uusi ja põnevaid ja originaalseid lahendusi enda nähtavaks tegemisel pimedal ajal. Disainerkotid, õmblused, nõõbid, kujundid, ornamendid ja helkurlõng, mis oli kootud salli, mütsi või kinnaste sisse

jne... - kõik need panid reedel Muhu saare särama :)“

Suur aitäh kõigile noortele, emadele-isadele, noorsootöötajatele, õpetajatele-ringijuhendajatele, kõigile-kõigile, kes kaasa aitasid!

Lisaks helkurmoeshowle toimus ka noortekeskuste Heade Eeskujude tunnustamine. Muhu noortekeskuse Hea Eeskuju 2015 on Ivar Äkke. Palju õnne Ivarile veelkord! Ole ikka tubli ja sihikindel!

Arnek Grubnik

PS! Pilte leiab lugeja noorteka FBs (autor Markus Andero Grubnik), video viide: www.youtube.com/watch?v=AP0w7IzSnzM (autor Raimo Kaubi).

Helkurimoe show toimus sel aastal kodanikupäeval, 26. novembril. Korraldajateks olid Muhu, Põide, Orissaare ja Valjala noortekeskused. Osa võtsid veel Muhu lasteaed, Kuressaare noortekeskus, Salme põhikooli 5. klass ja Kärla noortekeskus. Appi tulid politseinikud, Maanteeameti esindaja, samuti Saare maakonna noortekogu esindaja. Kena video filmis ja monteeris kokku Muhu noorteka sõber Raimo, keda aitas tema sõber Mati.

Mõned mõtted noortelt:

Ivar Äkke: „Tore oli, et nii palju rahvast oli eri Saaremaa nirkade pealt kokku kogunenud!“

Katriin Aer: „Mulle meeldis Kaspari kostüüm. Kohvik toimis hästi. Uusi nägusid oli päris palju

Muhumaa Hea Eeskuju 2015 – Ivar Äkke

„Eeskujudel on meie elus asendamatu roll, sest just eeskujusid järgides ning neilt inspiratsiooni ammutades sünnivad nii suuremad kui ka väiksemad algatused.“ – Ene Ergma.

Sel aastal valis Muhu noortekeskus jällegi oma tublide noorte hulgast hea eeskuju. Meile sarnaselt valisid häid eeskujusid sel aastal ka Põide, Orissaare, Kuressaare, Valjala ja Kärla noortekeskused.

Meie noorteka tublid noored on sel aastal olnud Katariin Aer, Kaur Aaso, Markus Andero Grubnik ja Ivar Äkke. Millega nad on siis silma paistnud?

Nad on aktiivselt noortekeskuse üritustel osalenud, on ise üritusi organiseerinud, on olnud vastutustundlikud, noortekoh-

vikut pidanud jne. Tublid olid neist kõik, aga sel aastal paistis enim silma just Ivar Äkke.

Mõned arvamused.

Alli Kalm: „Mool oo lihtne valida, ikka naabripoiss Ivar. Tubli ja tegus, kes teeb ja jõuab, viisakas, abivalmis. Nänni Aino eeskujuliku kasvatus, papa Ülo ning isa Aivari õpetused, elutarkused soand noormees väärilb seda!“

Mati Puss: „Mina olen selle poolt, et 2015. aasta Hea Eeskuju on Ivar Äkke. Ivar lõpetas sel aastal Muhu Põhikooli ja asus õppima Kuressaare Ametikooli. Kooli kõrvalt on Ivar olnud aktiivne Muhu Noortekeskuse tegevuses. Filmiringi noorte liidriks. Ivar on innukas ja kohuse-

tundlik filmihuviline, kes on olnud seriaali "Nii see jääbki" eestvedaja ning teinud selle kallal tööd alates stsenaariumist kuni montaažini.“

Ene Vokk: „Minu valikuks on Ivar Äkke ja põhjenduseks see, et tal on julgus erineda teistest (positiivses mõttes) ja välja öelda oma arvamus.“

Erika Pints: „Kõik kandidaadid on igati Hea Eeskuju nimetust väärt, alati viisaka käitumise, asjalikult aruka kõneviisi ja aktiivsete tegutsejatena silma paistnud. Ma tõesti usun, et nad kõik saavad lähiaastatel kordamööda selle nimetusega ka pärjatud - noorematel on kindlasti veel lootust! Esitan praegu Ivar Äkke.“

Arnek Grubnik

Külasema külaselts kümnene

Külasema külaselts tähistas novembris Hellamaa külakeskuses oma kümnendat sünnipäeva. Selts esitas isekeskis lühikesi etteasteid ja improvisatsioone, tegusaid sünnipäevalapsi austati omakorda muusikaliste tervitustega. Tantsuks mängisid Lõõtsmooorikud. Tants kandus eeskotta, kuna muidu ei mahtunud rahvas ära. Et tegu oli seltsingu peoga, siis oma sõpru ja teisi toredaid inimesi ootab Külasema külaselts **9. jaanuaril Vanatoale uue aasta peole.**

Foto: Kalmer Saar

Tui-rui läks rukise, mina Liiva koolimajase

On tuuline laupäev ja ma olen pika aja tagant jälle kodus käimas. Mul on kindel plaan minna maakonna IX rahvamuusikapäevale, sest minu hing kisendab millegi mõnusa, koduse ja tuttava järele. Juba reede õhtul teen pillikasti lahti ja mängin paar valsilugu. Oih, olen pisut roostes. Aga see pole ka ime, sest pilli võtan ma viimasel ajal kätte ainult siis, kui koju satun. Nii ma siis otsustasin seekord õpitoad vahele jätta ja kontserdile kuulajana minna. Ma ei pidanud pettuma.

Istusin seal saalis, ilmselt mingi tobe naeratus näol, ja ahmisin endasse seda, mille järele tulnud olin. Niivõrd kodune oli naabripoisi, Kalju Meelise, mõnus jutt ja nii armas oli teada saada, et ka

tema on kõigest inimene. Inimene, kes on küll sündinud, pill käes, aga kelle sõrmed ei allu igakord tahtele. Mulle meeldis, et kõikidele esitustele elati ühtviisi kenasti kaasa ja et iga tuttav viisijupp sai kuulajate poolt kaasa lauldud. Et julgustati ja toetati ka neid, kes pole küll kogemustega lavahundid, kuid vaatamata sellele astusid julgelt rahva ette.

Ma nägin palju rahulolevaid ja õnnelikke nägusid. Nägin inimesi, kelle elu üks osa ongi võimalusel midagi uut ära õppida ja seda siis nautida. Kanneldajad on oma pillid kõik ise teinud ning ilmselt seda suurem on mängurõõm ja tehatahtmine. Suure aplaasi ja naisterahvaste heakskiitvate huilete osaliseks sai algaja

lõõtsamängija Raplamaalt, kes oli oma lõõtsa ise valmistanud. No mida sa veel tahad, kui sellise suure asjana hakkama saanud oled? Mees kostis, et pillimeheks tahab.

Targad inimesed on öelnud, et pillilugu või laul on siis omal kohal, kui see täidab selle kasutaja vajadused. Rahvamuusikute tegevus pakub rõõmu kuulajatele ja mis peasi, neile endile. Sest mis mõte on olemisel, kui ei saa olla nii nagu meeldib või mis mõte on tegemisel, kui ei saa teha seda, mida hing ihaldab ja süda igatseb.

Müts maha tegijate ees ja kohtumiseni maakonna X rahvamuusikapäeval Pärtsamal!

Mae Nõu

Aitame üheskoos!

Kuressaare Ametikooli ärikorralduse eriala 2. kursuse korraldab taaskord traditsioonilist Kuressaare Ametikooli heategevuslikku jõululaata, mis toimub seekord **18. detsembril kell 12 - 20 Auriga keskses**, Kuressaares.

Oma ettevõtmisega toetame Muhu tüdrukut Mathildat, kes vajab juhtmevaba silmaliigutussüsteemiga arvutit. Mathilda on sügavalt enneaegne tse-rebraalparalüüsi diagnoosiga tüdruk, kelle liikumisfunktsioonid on täielikult häiritud ning kes on ööpäevaringselt hooldatav, tõstetav ja toidetav. Samas on Mathilda väga rõõmsameelne, uudishimulik ja taiplik. Mathilda jaoks oleks antud arvutisüsteem ilmselt ainsaks abivahendiks, mille abil elukvaliteeti tunduvalt parandada ja mitmekesisemaks muuta.

Suur osa heategevusliku jõululaada tulust tuleb õnneloo-sist ja seoses sellega ootame ettevõtteid, asutusi ning era-isikuid tegema esemelisi annetusi õnneloo si tarbeks. Oodatud on väga erinevad tooted, alustades logoga pastakatest kuni suuremate auhindadeni välja. Väga sobivad on ka kinke- ja sooduskaardid.

Sponsorlus algab 100-st eurost ja sponsorettevõtete logod trükkimise ürituse plakatile. Toetajate nimed avaldame õnneloo müügikohas olevatel plakatitel.

Rahalised annetused on oodatud Mathilda ema arvel: EE381010022060284009 Ete Heinla.

Laadal saab osta põhiliselt eestimaist toodangut ja kohalikku käsitööd, samuti ametikooli õpilaste valmistatud.

Toimuvad õnneloo ja kunstiohjon, on kultuuriprogramm, töötoad suurtele ja väikestele ning palju muud põnevat. Ametikooli jõululaadaga paralleelselt leiab aset ka Auriga Jõulushoping, mille kultuuriprogrammi peaesinejaks on Kihnu Virve.

Vastan meeleldi teie küsimustele ja ootan tagasisidet võimalike annetuste suhtes lähipäevade jooksul, et sponsorettevõtete logod meie plakatitele jõuaksid. Ette tänades

Anu Kaljuste

Kuressaare Ametikool

Ä-14C õpilane

Kontakttelefon: 5386 8042

Muusika-aasta sügis Liiva Raamatukogus

Algus lk 1.

Seejärel võttis kutsutud külalisesinejana sõna 4. klassi õpilane Teele Tarvis. Teele esitas toreda muusikateemalise katkendi Ilmar Tomuski raamatust „Kriminaalne koolipapa“.

Lugesin omalt poolt ette veel Ott Arderi luuletuse „Hea muusika“. Kuulasime Youtube'i vahendusel Heino Elleri heliteost „Kodumaine viis“ ja vaatasime noore viiuldaja Katariina Maria Kitse esituses Johannes Brahmsi muusikapala „Ungari tants nr 5“.

6. novembril käisid meil Muhu Põhikooli 2. klassi lapsed, kellele tutvustasin uumat lastekirjandust, lugesin ette katkendeid, sh muusika-aasta võtmes Contra naljaluuletuse „Klassi orkester“ raamatust „Kõik on kõige targemad“.

13. novembril olime koos lasteaias saalis – üritusel „Muusikalisi hetki sõnas ja helis“, see-

kord osavõtjaks põhiliselt täiskasvanud, aga ka mõned ärksad algklassiõpilased. Raamatukogu eelneval palvel rääkis Muhu Põhikooli muusikaõpetaja Leena Peegel oma muusikaõpingutest, tööst ja sellest, mis muusikas südamelähedane ja millised on meelis-muusikapalad. Leenal olid abiks kaks tragi koolipoissi – Joonatan Jürisson ja Teffe Jürjestaust.

Leena meenutas hea sõnaga oma õpetajaid Hellamaa kooli ja muusikakooli päevilt; talle juba lapsepõlvest tuttava, reipa klaveripala „Pasunad...“ mängis nüüd pianinol ette Teffe.

Edasi rääkis Leena juba oma muusikutööst - Vello Tikerpalu ärgitusel asutatud kapellist, selles kaasamängimisest, ansambli ja koorijuhina tegutsemisest, arvukatest laulupidudest, millest ta on nii laulja kui laulukollektiivide juhendajana osa võtnud. Ta näitas ka meeneid, mis mit-

mesugustes muusikaüritustes osalemise eest on kingitud, eri maadelt kaasa saadud. Noodikirjas sall ja oma laste kingitud ehe – kristalne noodivõti – näitab samuti südamlikku tunnustust hea töö eest.

Õpetaja ütles, et ta peab väga lugu rahvalaulust; Muhu rahvalauliku Eleena Väärtnõu foto on tema muusikakabinetis aukohal.

Leena luges ette muusikateemalisi peatükke Tõnn Sarve raamatust „Kõik on ju ime“ ja Joonatan esitas vahva loo Tove Janssoni raamatust „Muumitroll“.

Leena mängib ka muusikakollektiivis „Kannelnaised“; publiku rõõmuks esitas ta oma meisterdatud väikekandel lugusid, esmalt „Paradiisilibrika“.

Kuulasime CD-plaatidelt tema lemmikpalu – Griegi „Hommi-kumeeolu“, 6-häälsel laulu ansamblist „Queen“, Mozarti kirjutatud Öökuninganna-aariat,

Strauss-noorema Pizzicato-polkat. Üheks lemmikuks on Irma Järvesalu sõnadele loodud, Mihkel Mereääre poolt viisistatud „Luigelaul“. Meeldib ka kohaliku noorteansambli „Maleva“ laulud ja muusika.

Meeleoluka muusikatunni lõppakordiks sai Leena kanneldamisel ja eestlaulmisel ülesvõetud „Viire takka...“.

Irma ütles omapoolsed tänu-sõnad Leenale ja koolipoistele ning märkis, et „Luigelaulu“ kirjutamisel inspireeris teda kirjanik Jüri Tuuliku looming; Irma teadis ka, et Jüri Tuulik käis Juhan Smuuli kutsel luikede laulu kuulamas.

Täna muusikaüritustel esi-nejaid ja osalejaid, õpetajaid, lasteaiakollektiivi.

Soovin kõigile häid muusika-elamusi, rõõmsat jõuluaega ja õnnelikku uut aastat!

Erika Pints

Noorteka vabatahtlikud

Muhu noortekeskuses oli 24.-26. novembrini vabatahtlik Mirela Georgiana Ciobanu Rumeeniast. Mirela töötab igapäevaselt kuni jaanuarini 2016 Kuressaare Noorte Huvikeskuses, Muhu noortekas „laenas“ teda saarlaste lahel loal kolmeks päevaks. Mirela aitas meil helikurmo showd ette valmistada, küpsetas rumeeniapärase kõrvitsapiruka, mängis lastega jne.

Mirela on väga tubli noor! Selle kindlaks tõestuseks on ka see, et Kuressaare Noorte Huvikeskuses valis just tema oma selleaastaseks Heaks Eeskujuks.

SA Arhimedes Noorte-agentuur pakkus noortekeskustele võimaluse kaasata oma töösse üheks päevaks vabatahtliku, Laura García García, kes tuli meile Paide lasteaiast, kus ta pikemat aega vabatahtlikuna töötas. Eestisse saabus ta Hispaaniast. Laura oli meil 4.-5. detsembrini. Lubati küll üheks päevaks, aga kuna oleme meretagune riik, saime pikemaks ajaks. Laura aitas meil piparkooke küpsetada ja kaunistada, tutvustas oma kodumaad Hispaaniat ning osales ka filmiringi töös.

Oleme väga rõõmsad mõlema vabatahtliku külaskäigu üle!

Arnek Grubnik

Vallavalitsuse istungitelt

4. november

Väljastati ehitusluba:

- Koguva k Männiku mü aida laiendamiseks,

- Möisaküla Tika saunsuvila ehitamiseks.

Väljastati kasutusluba Virtsu-Võiküla merekaabli paigaldamisele Võiküla territooriumile jäävas mahus.

Otsustati jagada Lõetsa k Selja kü kaheks: Selja ja Uus-Selja.

Otsustati muuta Nõmmküla Insu nime: Insuklubi.

Anti nõusolek Hellamaa k Metsa mü hoonestusõiguse seadmiseks hoonel omaniku kasuks.

Moodustati komisjon Hellamaa k 8 korteriga elamus asuva peremehetu korteri nr 2 hindamiseks ja põhivara arvelevõtmiseks järgmises koosseisus: Raido Liitmäe, Indrek Võeras, Pille Tamm, Ave Toomsalu.

Otsustati toetada laste osalemist rütmika- ja pilliringis 2015. a lõpuni.

Määrati valla esindajana Muhu lasteaias hooldekogu koosseisu 2015/16. õ.-a. valla sotsiaalnõunik Triin Valk.

Kinnitati hank „Muhu perearstikeskuse juurdepääsusilla vundamendi ehitustööd“ tulemused: edukaks tunnustati Collesster OÜ pakkumus.

11. november

Kinnitati avalik üritus „Väike autodega orienteerumine Muhus 2015“ 14. novembril.

Eraldati vahendid reservfondist õigusabi teenuse katteks.

Kinnitati 2015. a Hajaasustuse programmist rahastatavad projektid.

Otsustati keelduda projekteerimistingimuste kinnitamisest Vahtraste k Tika-Mardi saun-abihoone ehitami-

seks, kuna kü asub tervenisti Rannaniidi pankade piiranguvööndis jt piirangute ulatuses.

Väljastati projekteerimistingimused Rootsivere k Raja mü elektrivõrguga liitumiseks vastavalt Elektrilevi OÜ poolt koostatud asendiskeemile.

Otsustati muuta maa sihtotstarvet:

- Tamse k Lindmetsa – elamumaa (el.m),

- Lepiku k Kangrumäe – el.m.

Otsustati jagada Hellamaa k Põllumetsa kinnistu kaheks: Metsaserva ja Põllumetsa.

Otsustati korraldada lihthange „Muhu perearstikeskuse juurdepääsusilla teraskonstruksiooni ehitustööd“.

18. november

Otsustati toetada õpilase huvitegevust – osalemist MTÜ Orissaare Sport spordiklubi treeningutel kuni k.a lõpuni.

Otsustati korraldada avalik kirjalik enampakkumine raieõiguse võõrandamiseks vallale kuuluvatel järgmistel kü-tel: Suuremõisa Vana-Tamme, Levalõpme Mihkli, Levalõpme Mihkli. Pakkumiste esitamise tähtaeg oli 1. dets. 2015.

Otsustati määrata maa sihtotstave: Levalõpme k Männi kü – el.m, Nõmmküla Kaivo kü – el.m.

Kinnitati ühissõidukipeatuste nimekirja.

Määrati riigi omandisse jäetava 16,97 ha suuruse Helme mü sihtotstarbeks maatulundusmaa (mtm), 20,2 ha suuruse Lageda mü – mtm, 23,83 ha suuruse mü koha-aadressiks Kuivastu k Melissi: mtm.

Väljastati ehitusluba Kallaste k

Joosepi mü puurkaevu rajamiseks.

Kinnitati Muhu perearstikeskuse juurdepääsusilla teraskonstruksiooni ehitustööde pakkumustulemused: edukaks tunnustati Raudrohi OÜ pakkumus.

26. november

Kinnitati Muhu lasteaias kohatasa maksumuseks 15 eurot kuus ja suvel 1. juunist 31. augustini pakutava lastehoiu teenuse hinnaks 15 eurot päev.

Väljastati ehitusluba:

- Suuremõisa k Sulevi mü puurkaevu rajamiseks,

- Igaküla Kasemetsa abihoone ehitamiseks.

Otsustati korraldada kirjalik enampakkumine vallale kuuluva kinnistu võõrandamiseks Hellamaa k Metsaserva kinnistu. Tähtaeg 8. dets. 2015.

Määrati Pädaste k asuva kü nimeks ja aadressiks Pädastemõisa.

Järgmiste kü-te sihtotstarbeks määrati elamumaa: Kallaste k Joosepi, Levalõpme k Vesimaa, Nautse k Odra, Pädaste k Leena, Rässa k Uue-Laasu, Simisti k Kõrkja-Lahe, Soonda k Reiu, Võiküla Saare, Võiküla Uus-Silla.

Otsustati võtta peremehetu varana arvele Hellamaa k 8 korteriga elamus asuv korter nr 2. Viimane teadaolev omanik – Hellamaa Põllumajandusühistu (likvideeritud).

Otsustati korraldada lihthange:

- Maasi Jäätmejaama elanikkonnalt kogutud ohtlike jäätmete äravedu ja käitlemine 2016;

- Puiduhakkuri soetamine Muhu Valla Kommunalaametile.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud. Toimisu arutelu valla planeeringute üle.

Mõni vana jõulukomme

Kui Muhus pereema jõuluhommikul aidast tuppa tuli, tõi ta peotäie teri aidast kaasa ja viskas need põrandale. Terade põrandale viskamine tähendab, et viljast puudust ei pea tulema.

Õlut ohverdati maja- ja õuehaldjatele, aga ka veehaldjatele: kalurid kallasid kalapüügil kapa-täie õlut merre, lootes sedaviisi rohkem kalu saada. Muhus valati esimene õlut põrandale ja alles

selle järele rüübiti jõulumärju-kest.

Hingede pärast hoiti uue aasta-ni vaikust, toit laual, voodid tüh-jad ja tuba öösel valge.

Jõululaupäeval ja esimesel jõu-lupühäl külas ei käidud. Alles pärast seda algasid külaskäigud ja jõulumängud. Kolmandal pü-hal saadeti jõulud minema. Ho-bused rakendati saanide ette ja kihutati aisakellade helinal ringi. Tantsiti, mängiti ja mürati põhus.

Kadriko, kadriko... Liiva vahel.

Mis kõik homme seisab ees – pärast lapsepõlve

Kui me kõik oskaksime lapsi kuulata ja laste tundeid peegel-dada, siis oleks elu ju lill, neh.

Lapsel oo õigus oma arvamu-sele. See ep tähenda, et me peaks kohe kõiki ta soove täitma tor-mama.

Lapsele tuleks pakkuda tingi-musteta armastust, sie oo lapse enesekindluse aluseks. See oo sõuke tunne, et last armastatse alati just sõuksena nagu ta oo – mis siis, et ta viel kõike ep oska ja tiheli eksib koa. Lapsele oo vaja moast madalast kohustusi. Kis ep tahas tunda, et ta koa miskit suudab tiha, et teda oo taris koa, neh.

Esimese kuie eluaasta jooksul oo kord lapse enesekindluse arengus tähtis. Kord lapse kesk-konnas ja päevakavas, millele oma teadmisi rajada. Laps oo ilma korrata segaduses ja oo seetõttu ebakindel koa. Neh ja igapäine rutiin peab koa olema, sest ilma selleta võib laps ärevaks muutuda.

Teadlik täiskasvanu näitab ees-kuju oma tegudega ja loob lapsele parimad võimalused iseseis-vumiseks.

Meitel oo tähtelikud lapsed. Ühe omingu ollime lastega varakult õues. Meite rühma Toomase issi Rein saagis mõned murdunud pärnaoksad ää ja ühe kuind pär-napu koa. Tänäud taale! Aga päeval lastega õues olles tulli suurte rühma Anri ja palus Too-

mase issit ilusa mängupaiga kor-rastamise eest tänada! Mool läk-sid silmad veele, nii tähelik poiss, eks sie tuleb kottu kaasa.

Ja moo oma lapselaps, neh, siis kui olli sie Savisoare marumine. Omingu poiss nõnna mures, et miks nende rühma Kaupo (KAPO) Savisoare raha ää võttis, ekssole lugu.

Kadrid oo ammugid läin, pä-katsid või poripikud oo sii juba tegutsema akan. Me koos lastega kirjutasime Jõuluvanale, ehk oo taal võimalus meitele natusse lund soata, eks näis!

Mis maksab töö ja vaev. Kes hindab neid, kui kividest saab kartul, mullast leib! (Leelo Tungal 1992). Neh, nii oo ikka ja jälle...

"Noorteka" Arnek küssis laste arvamus, neh, ikka "Noorteka" kohta. Ja siis meite Ott lajatas, et taale meeldib pallimeri. Ja tahas sial kitari mängi. Teised lapsed taoksid trumma. Rokiks täiega, nii, et "Noortkas" kajaks, neh. Arti arvas koa, et tahas trumma mängi. "Pallimeres" kellegagi supelda ja tududa koa. Sii ju arenguruumi küllaga...

Meitel sii lasteaedas omad "kai-sukurgid" ning "lemmikloomad" olemas. Peale väsitavat, ergu-tavat päkatsiaega "Noortkasse" tudule, neh!

Mõnusat jõuluaga ja terit teitele

vanaema Alli poolt.

19. detsembril kell 9

Jõululaat

Muhu Spordihallis
kell 11 esinevad Leisi lapsed ja
Muhu taidlejad
info ja registreerimine
50 37 407 Anneli

Fotokonkurss

Piparkoogipalavik

1. mõtle, 2. küpseta,
3. kaunistada, 4. pildista,
5. saada!

Saada oma piparkoogifoto

Muhu noorteka FB

Piparkoogipalaviku üritusele.

Töid ootame

14. detsembrini.

Parimatele auhinnad!

Muhu valla

aastalõpupidu

25. detsembril kell 20

Muhu spordihallis

esinevad SÜG-i 98. lennu
abituriendid

tantsuks mängib "Audru

Jõelaevanduse Punt"

avatud baar

pilet 10 eurot

kohtade broneerimine telefonil

50 37 407 Anneli

FIE Irena Tarvis

- * raamatupidamine
- * finantsanalüüs
- * abi äriplaanide koostamisel
- * maksundusala nõustamine.

Helista ja küsi julgesti
tel 5565 5942.

Soovid müüa kinnisvara või
vajad kinnisvara-alast
konsultatsiooni?

Siis võta ühendust oma ala
asjatundjatega!

Lauri Kolk, tel 5191 2950,
lauri@adrem.ee

Allan Pajus, tel 56900 411,
allan@adrem.ee

Pakume ka haljastusteenust, muruniitmist, trimmerdamist,
võsalõikust, metsaraiet jne.

Meie tegeleme Muhu ja
Saaremaa kinnisvaraga juba
aastast 2002! Külasta ka meie
kodulehte www.adrem.ee

Collester OÜ

Tehnoülevaatus

Teostame ka
TRAKTORITE ülevaatus!
Tulekustuti taatlemine ja
müük

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori
remont
Varuosade tellimine
Sildade reguleerimine
Rehvitööd
Piduristend
Heitgaaside mõõtmine
Kerevenituspink
Diagnostika
Klaaside vahetus

52 737 75 –
alan@collester.ee

Ehitusteenused Ekskavaator-laaduri teenus

Uus JCB 4CX + erinevad
kaevetööd

Transport (kraana +
kallur)

Minitraktori teenus
Avant 520 + erinevad
agregaadid

Mulla, killustiku ja liiva
müük

50 675 02 –
paavo@collester.ee

Kohapeal valik Energizer, Centra (Exide) ja AD
(Bosch) akusid, AD akudel hetkel 3a garantii.
Asume Soonda külas vanas lauda kompleksis

Metsandus:

Müüme 3-meetrist küttepuud, hind alates 16 eurot ruum, koos kojutoomisega.

Lõhutud küttepuud alates 28 eurot ruum koos kojutoomisega.

Eraldi saada kuivad kase, tamme ja saare halud.

Pakume kompleksiga küttepuude saagimis- ja lõhkumisteenus, hind 28 eur/h

Müüme sõelutud mulda, graaniitkive, liiva ja killustikku.

Killustik Fr. 0 – 70 hind 5 eur/ tonn

Sõelutud kruus Fr. 0 – 20 hind 3,50 eur/tonn

Pakume ka kopplaaduri teenust, erineva laiusega kaevetööpad, planeerkopp, hüdrovasar, kahveltõstuk. Hind alates 28 eur/h

Metsakinnistu korrastamiseks võtke meiega ühendust ja koostame teile konkreetse pakumise.

Tel 50 97 679, Erkki

Vt www.muhuharaldus.ee

Head metsaomanikud!

Kas teate, et Eesti riik toetab erametsaomanike nõustamist?

Kõigil metsaomanikel on võimalus saada atesteeritud metsakonsulentilt kuni 15 tundi nõustamist aastas riigi kulul. Küsi lisainfot ja nõustamist MTÜ Saaremaa Metsaühingust!

Tel. 5045 798 (üld) või 5305 9455; 5341 2480 (juhatuse liikmed)

* Pakume **puulõhkumisteenus** halumasinaga, samas müüa **küttepuid**. Tel. 5340 8138 Rein

Võsalõikustööd kõikjal Muhus, 7 päeva nädalas. Hinnad soodsad. Tel 5863 4252.

Käsitöö jõulumüük

käsitööseltis toas
16.-23. detsember kl 10-16.

* Soovin **OSTA vanemat mootorratast**. Seisukord ja kompleksus ei ole oluline. Võib pakkuda ka ainult varuosad. Tel. 513 9893.

* Laome **kiviaedu**. Valmistame tammepuust **talusilte**. Tel 5299 096.

Kirguteated

EELK Muhu Katariina kogudus

13. detsembril kell 10 sõnajuamlateenistus Muhu Hooldekeskuses, teenib Andi Angel.

20. detsembril kell 10 jumalateenistus armulauaga Muhu Hooldekeskuses, teenib Hannes Nelis.

24. detsembril kell 19 Jõuluõhtu jumalateenistus kirikus, teenib Hannes Nelis, laulab Muhu segakoor Leena Peggli juhatusel.

25. detsembril kell 10 1. Jõulupüha jumalateenistus armulauaga Muhu Hooldekeskuses, teenib Andi Angel.

3. jaanuaril kell 10 jumalateenistus armulauaga kirikus,

teenib Hannes Nelis, laulab Muhu naisansambel Anne Kannu juhatusel.

Koguduse hooldajaõpetaja Hannes Nelis, tel 529 1881.

EAÕK

Rinsi Neitsi Maria Kaasani Pühakuju kogudus:

20. detsembril kl 10 Jumalik liturgia.

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus:

24. detsembril kl 15 Kristuse sündimise püha eelpäev, Kuninglike tundide palvekord.

Teenib preester Toivo Treima, tel 5635 0051,

e-post: toivo@eoc.ee

Näarikuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Hildegard Tüür	95 (10.1)
Linda Saaremael	94 (21.1)
Armilda Kiik	92 (1.1)
Leonhard Pajust	91 (17.1)
Adele Vaga	89 (24.1)
Aino Tuul	88 (23.1)
Maimu Äkke	87 (14.1)
Leida Kirst	86 (22.1)
Eduard Vapper	86 (25.1)
Bruno Kollo	86 (30.1)
Lembit Uibo	85 (24.1)
Helga Tammik	85 (28.1)
Leida Mägi	84 (20.1)
Endel Veskimeister	84 (22.1)
Helju Maisalu	83 (20.1)
Vaiki-Johanna Prii	82 (9.1)
Koidula Vigla	82 (17.1)
Helvi Ots	82 (23.1)

Harri-Eduard Viik	80 (30.1)
Peeter Vingisaar	80 (8.1)
Meida Mereäär	80 (12.1)
Aadi Tuulmägi	65 (15.1)
Elna Vendel	65 (23.1)
Hans Martin Breuer	60 (7.1)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

Jõulukess

13. korda toimuv **Jõulukess**

ootab **Loovuspesas**

jõulukaarte ostma

või neid ise savist tegema

saarte uudiseid ja

retsepte vahetama

ise kingitust glasuurima

ja nime peale kirjutama

Kessist leiad puust, riidest ja

savist kingituse sõbrale

Teeviidad ja telefoninumbriid

510 2183, 507 3417

ja 454 8936

aitavad leida teeotsa Jõulukessini

Lõetsa külas

Jüri-Jaani Talustuudio

Loovuspesas

KOLMEKUNINGAPÄEVANI

11. detsembril leiab Muhu noortekas **kell 12** aset Muhu noortekeskuse **värvimisraamatu** esitlus.

11. detsembril kell 17 toimub kaitse- ja päästering.

Muhu Lasteaias toimuvad selleaastased jõulupeod järgmistel aegadel:

15. detsember kell 11 koduste laste jõulupidu (ootame infot osalemise kohta tel. 45 30 685 või 56 69 1980),

17. detsember kell 16 „Siilide“ rühma jõulupidu,

18. detsember kell 16 „Jänkude“ rühma jõulupidu,

21. detsember kell 17 „Oravate“ rühma jõulupidu.

Läbi sätendava õhu,

üle karge lume,

pisikene ingel,

paljajalu tuleb.

Süda soe ja särasilmil,

külma ta ei taju,

kannab kuuma küünlaleeki,

läbi valge saju.

Ilusaid pühi ja õnnelikku uut

aastat kõigile headele

muhulastele soovib lasteaiapere!

Muhu noortekeskus soovib kõigile sõpradele ja koostööpartneritele ilusat jõuluaega ja põnevat aastavahetust!

Noortekeskus soovib ka, et meie väikse riigi veel väiksemal saarel liiguksid arengud ja vastastikune suhtlemine üha enam inimlikumale tasandile, pidades silmas, et inimlik on tegutseda teiste inimestega nii nagu sa soovid, et sinuga talitataks. Maailmale on vajalik rahu, Eestile on vajalik rahu, Muhumaale on vajalik rahu. Rahu! Jõulurahu!

Jaanuari Muhulase materjalid on teretulnud **4. jaanuari** lõunani.

Toimetab Anu Pallas,

tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee

Muhulane ilmub üks kord kuus.

Internetis www.muhu.ee

Trükkinud Saaremaa Trükikoda 500 eks.

Hind **30** eurosent

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

15. novembril 64-aastane **Heino Kann**.

26. novembril 38-aastane **Helen Laanpuu**.

Tunneme kaasa omastele!